

Posudek oponentky diplomové práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Magdalena Novotná, PhD.

Oponent diplomové práce: doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.

Autor diplomové práce: Marie Šnajdrová

Obor: Učitelství 1. stupně ZŠ

Název práce: Učebnice formou komiksu

Autorka si zvolila téma, které je v oboru v posledních letech celkem pravidelně zpracovávané, ale je nutno ocenit, že nově definuje použití a funkce zpracovávaného komiksového obsahu. Využití komiksu ve vyučování, respektive jeho pojetí jako strukturované učebnice, je originální a reaguje na potřeby současného žáka, na jeho charakteristiky, jeho habitus a kulturní praxi. **Otázky nebo náměty k oponentuře, kterým bude žádoucí věnovat se během obhajoby, budu klást postupně v průběhu svého dialogu s prací a s její autorkou.**

V centru vidím artefakt samotný, obklopený výkladovými a reflexivními partiemi (teoretické pozadí z oblasti umění, obrazu, učebnice, sémantiky tvorby a čtení komiksu, pedagogických či psychologických výzkumů a jejich aktuálních trendů, podložené studiem odborné literatury a názorných obrazových artefaktů, str. 8 – 41, v jehož struktuře však postrádám kritickou práci s prameny a alespoň některé aktuální teorie vizuální kultury, tak, jak jsou prokázány v případě teoretické reflexe specifík komiksu).

V meritu práce je tedy „malý komiksový soubor“ a reflexe jeho tématu, techniky a obsahu (od str. 42). Elegantní černobílý sešit nabízí interdisciplinární a cross-kurikulární pojetí tématu rodiny, s odbočkami a průchody k podtématům v okruzích jiných diskursivních polí. **Otázka: dokázala byste navrhnout ještě nějakou jinou „antropologickou konstantu“, která by mohla být variantou sjednocujícího „pojítka“ (str. 42, cit. úvod)?** Maketa komiksově učebnice je velmi dobře provedená jak po stránce obsahu, tak po stránce grafického řešení. Vizuální stránka je střídmá, uměřená a logická. Jistě dalo mnoho práce, než autorka dosáhla specifického výtvarného jazyka, který ji charakterizuje. Trochu lituji, že v příloze není portfolio postupného vývoje vizuálního výraziva, jak jej autorka „vynalézala“ – myslím, že sledování takové cesty by bylo nanejvýš zajímavé. **Námět k oponentuře: Mohla byste ukázat a vysvětlit genealogii svého vizuálního projevu?** Slovo a obraz sešitu pružně korespondují a umožňují nejen řízené vytváření významu (učení) ale otevírají i prostory pro subjektivizovanou tvorbu významu (kolaterální, korelativní a komplementární diskursivní prostory) a umožňují chápat témata sešitu jako sémiotickou doménu, tedy jako otevření se blízké zkušenosti uživatele a jeho vůli k aktivnímu a kreativnímu přístupu k obsahu. Takové pojetí velice cením. **Polemika: Informační nasycenost dvojstran je obrovská a vystačila by na mnohonásobný objem sešitu: z toho to důvodu bych navrhovala zjednodušit a zestručnit textovou stránku a doporučila bych pracovat více se stránkou vizuální.** Tam vidím větší potencialitu pro rozvoj konceptů gardnerovské multiplicitní inteligence (ostatně jste si toho sama vědoma na str. 39 a 33, cit. Lewis). Opíráte-li se argumentačně o Gardnera na str. 40 – 41 a str. 55, bohužel musím vytknout pouhé povrchní vyjmenování stěžejních konceptů této teorie v poznámce pod čarou (str. 40) a absenci seriózního zdroje (online National Geographic je populární, terciární zdroj), rovněž zde chybí odkaz na zdroj citované Bloomovy taxonomie na str. 55.

Didaktická část - struktura Manuálu prozrazuje znalost sémantiky a výrazového jazyka komiksu jako komunikačního média. Manuál je opřen o celkem jasnou představu cílů a o schopnost pedagogické transformace komplexních kulturních obsahů. Vzhledem k Bloomově taxonomii, která strukturně podpírá partii končící na str. 54 (10. strana sešitu), **táži se: úkoly na dalších stranách lze/nelze nahlížet ve světle Bloomovy taxonomie?** Vazby na RVP logicky zakončují učitelský manuál.

Ověření v praxi – vzhledem k náročnosti a komplexitě tématu je logické, že autorce asi nezbyla energie k řádnému zpracování výsledků testování uživatelských přístupů (5 subjektů různého věku a genderu) a

k stanovení proměnných, které vstupují do hry. Jedna kazuistika žákyně 5. třídy (str. 68 – 72) je tedy jakousi úlitbou bohům a je pojata v úrovni popisu, bez hlubší analýzy a její interpretace. **Přesto se zvědavě táží: můžete z Vašich terénních poznámek charakterizovat nějaký genderový rozdíl v používání, přístupu či projevu uživatelů/uživatelék?** Na začátku sešitu máte dobře vyvážené hlavní postavy a jejich pozice.

Následuje velice dobře zpracovaná partie textu, a to Vizuální stránka učebnic s velice dobře vypracovanou základní charakteristikou a typologií funkce obrazu v aktuálních učebnicích. Je zde nakročeno k erudovanému a samostatnému myšlení.

Literatura splňuje bibliografickou normu, i když se v některých případech nedohledáme citovaných pramenů a nebo je hledáme velmi obtížně (korespondence mezi poznámkovým aparátem, textem, odkazem a pramenem). (Některé vybrané případy zmiňuji přímo v textu oponentury.)

Celkově lze konstatovat, že práce splňuje zadání, v stěžejní části (sešit - artefakt) je nadprůměrná a prozrazuje vysokou didaktickou i výtvarnou ambici vyúsťující v originální a inovativní řešení. V textové, analytické části jde spíše o povrchní a nedůslednou práci s prameny, která zbytečně snižuje úroveň celku. Jak originálně by autorka mohla myslet a pracovat i v interpretační a kritické rovině práce s prameny, ukazuje se v závěru a také v analýze obrazu a jeho funkce v současných učebnicích. Práci doporučuji k obhajobě a těším se na polemiku s autorkou.

V Praze, 6. 1. 2014

Doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.